

Inhoudsopgave

oudheidkundige verzamelingen te Roermond, Venlo	1
In 1848 ondernam wijlen de Heer Janssen, conservator.....	1
A. Keltische- en Gallo-Germaansche voorwerpen.....	1
B. Romeinsche voorwerpen.....	2
Notities.....	6
14 december 1849 - Onder de gemeente Haelen, nabij Roermond,.....	7
11 april 1850 [...] Uit de opdelvingen en onderzoekingen.....	7
14 september 2007 't Hales Brook, of Haelensche Broek,.....	7

oudheidkundige verzamelingen te Roermond, Venlo **en Maastricht in 1848**

door Jos. Habets

Roermond, J. J. Romén en Zonen.

5

In 1848 ondernam wijlen de Heer Janssen, conservator bij het koninklijk museum van Oudheden te Leiden, op last der regeering eene kunstreis door Limburg. Het doel van dit bezoek was een verslag te geven over den toestand der oudheidkundige monumenten van dit gewest en een onderzoek te doen naar de rigting der oude romeinsche heerbanen, die deze provincie doorkruist hebben. De Heer Janssen bezocht Tonen, Maastricht, Roermond en Venlo. Hij verrichtte opgravingen te Melenburg, onder Buggenum en ondernam een uitstapje in de omstreken van Arcen naar een paar versterkingen van aardewerk, die tot bescherming der Fossa Eugenia schenen gediend te hebben en vond aldaar in den omtrek, te Zand bij Pont, op pruissisch grondgebied, den romeinschen weg van Coriovallum op Xanten (Castra Vetera) en een aantal romeinsche oudheden.

10

15

20

Uit zijn verslag nemen wij over wat hij opgeteekend heeft betrekkelijk de verzameling uit den vóór-christelijken tijd van wijlen den Heer Charles Guillon te Roermond, als ook eenige bijzonderheden over romeinsche voorwerpen, die zich destijds te Venlo en te Maastricht op het stadhuis bevonden. Zie hier wat hij geboekt heeft betrekkelijk de antiequiteiten van wijlen den Heer Guillon.

25

30

"Te Roermond bevindt zich een der rijkste verzamelingen van vaderlandsche oudheden, die namelijk van den Heer Ch. Guillon, secretaris van de Kamer van Koophandel aldaar. Als particuliere collectie van vaderlandsche oudheden, doet zij alleen in Romeinsche oudheden onder, voor die van den Heer P. C. G. Guyoth te Nymegen, maar zij overtreft deze ver in Gallo-Germaansche overblijfsels vooral in snijdende voorwerpen van steen (1=1). Bovendien heeft zij het eigenaardige, van door den bezitter zelve en diens broeder te zijn bijeengebragt, en dat, met uitzondering van penningen en van eenige te Xanten gevonden voorwerpen, alles in het hertogdom Limburg gevonden is, en dat de plaatsen waar het ontdekt is, naauwkeurig bekend zijn. Wie dus het karakter der in Limburg te vinden oudheden, in het algemeen begeert te kennen, zal in deze verzameling, vooral onder het geleide van den kundigen bezitter, bevrediging vinden.

35

40

"Sedert langen tijd was de Heer Guillon van voornemen, om het belangrijkste van zijne verzameling uit te geven, en er tevens een algemeen overzicht over bekend te maken, iets waaraan hij echter alsnog door zijne vele practische werkzaamheden verhinderd werd. Veel is intusschen reeds door hem opgesteld en daaruit afgebeeld, en hij heeft gedurende mijne aanwezigheid aldaar het voornemen hernieuwd, om zoodra mogelijk de meer dan begonnen wetenschappelijke werkzaamheden voort te zetten. Diensvolgens zou het eerst in het licht verschijnen: een verhandeling over de door hem gedane onderzoekingen in Gallo-Germaansche graven, op onderscheidene plaatsen van Limburg, en daarna eene verhandeling over zijne snijdende werktuigen van steen. Over beide onderwerpen zijn reeds alle de teekeningen en een groot gedeelte van den tekst voltooid.

45

"Om eenig denkbeeld van den aard, den omvang en het belang van deze verzameling te geven, zal het volgende, op autopsie gegronde overzicht kunnen dienen; waarbij echter slechts het voornaamste en zulks met de meeste korthed wordt aangeduid.

A. Keltische- en Gallo-Germaansche voorwerpen.

50

55

I. Van steen: 1° Een aantal wiggen en enkele hamers, welligt p. m. 50 stuks, meest van vuursteen en van bekende vormen. Als hoogstzeldzaam, welligt geheel eenig, zijn daartusschen aan te merken twee wiggen van Jaspis, waarvan de eene op zijde een zeer naauw geboord gaatje heeft van 2 strepen middellijn, de andere eveneens de sporen van zulk een gaatje vertoont, doch waarvan de boring mislukt is. Die gaatjes moesten klaarblijkelijk dienen om er een riempje doorte steken, waaraan die voorwerpen gehangen konden worden. Zij zijn daarom zoo belangrijk, omdat uit die naauwe gaatjes

moet worden afgeleid, dat men zich tot boring van een metalen priem bediend heeft en er dus uit blijkt, dat zulke wiggen, die uit den tijd der vroegste beschaving van een volk afkomstig zijn nog vervaardigd, bewerkt of gebruikt werden, toen het gebruik van metaal, voor technische instrumenten reeds in zwang was (1=2). Onder die wiggen zijn er overigens nog vier, die wegens zeldzameren vorm opmerking verdienen.

2° Een aantal pijlspitsen, omstreeks 40 stuks, van vuursteen, waaronder ten minste 11 of 12 karakterisch onderscheiden vormen. Tot nog toe zijn niet méér, welligt niet eens zoo vele vormen van vuursteenen pijlspitsen bekend, en de verscheidenheid der genoemde pijlspitsen is te belangrijker, wanneer men overweegt, dat die allen uit een enkel gedeelte onzes vaderlands, het hertogdom Limburg afkomstig zijn.

3° Mesjes van vuursteen p. m. 20 stuks van onderscheidene vorm en grootte, alsmede kleine nog onbekende voorwerpen van vuursteen, sommige overeenkomstig met de door mij afgebeelde op de kaart van het *Udelermeer* enz., bij mijne verhandeling *Over de oudste vaderlandsche schansen* in de *Bijdragen* van den Hr Nijhoff IV p. 71.

II. *Van brons.* 1° Celten, framëen of catejen, 5 stuks, van bekende vormen. 2° één peervormige dolk. 3° één pijlspits, in vorm geheel overeenkomstig met één der vuursteenen, hierboven aangestipt. Indien deze pijlspits niet romeinsch, maar gelijk mij waarschijnlijk voorkomt celtisch of Gallo-Germaansch is, bewijst zij op nieuw, dat men de vormen van werktuigen, die in de steenperiode gebruikt werden, later in de bronstperiode heeft bijgehouden (1=3).

III. *Van ijzer.* 1° Een plat kommetje van 0.085 el middellijn en 0.04 el hoog. Soortgelijke ijzeren kommetjes zijn, zoo ver mij bekend is, elders nog niet bij germaansche voorwerpen gevonden. 2° Een kegelvormige bel, van boven voorzien van een oogje, hoog p. m. 0,1 el; alsmede eenige afzonderlijke klepels uit soortgelijke bellen. Ook deze voorwerpen bij of in Germaansche urnen gevondne, zijn hoogst zeldzaam, zoo niet eenig. 3° Drie pijlspitsen, waarvan één, met een hol steeltje en voorzien van weerhaken, lang 0.11 of 0.12 el, hetwelk door den bezitter welligt te regt voor de germaansche *framea* gehouden wordt. 4° Zeven mesjes van drie onderscheidene vormen. 5° Twee gespjes van onderscheidene vormen (1=4).

IV. *Van gebakken aarde:* Een zeer groot getal urnen en andere vazen en schotels, van onderscheidene vormen, grootte, bewerking en versiering, en waaronder sommigen zeldzaam zijn.

B. ROMEINSCHE VOORWERPEN.

Een belangrijk gedeelte daarvan is reeds in ons verslag over Melenburg vermeld (2=5). Bovendien echter komen hier in aanmerking p. m. 150 stuks kruiken, urnen, schotels, lampjes enz. waaronder sommige van terra *sigillata*; eene groote bronzen schaal (*patera*) en eene zeskantige flesch van lichtgroen glas (3=6) om van vele andere kleine voorwerpen niet te gewagen.

"Tot de bij *Xanten* gevonden romeinsche voorwerpen behooren eenige fraaije stukken van terra *sigillata*, waartusschen als zeldzaam zijn aan te merken, een *cantharus* en twee kommetjes, voorts reukfleschjes, waaronder een donkerblauwe (1=7); koralen van pâte van verschillende kleuren en vorm; ronde gordelversieringen van witte, gele en blauwe pâte (vroeger voor stemboontjes gehouden) (2=8). Die Xantensche voorwerpen vermeerderen nog steeds, omdat de bezitter eenen vasten aankoper te *Xanten* heeft, waardoor hem niet ligt een belangrijk dáár nieuw gevonden voorwerp ontgaan kan; zulks is te meer van aanbelang omdat de bekende Xantensche oudheidsvriend, de notaris Houben, in de laatste jaren opgehouden heeft door aankopen zijne verzameling te vermeerderen, zoodat er thans veel voor de wetenschap bewaard blijft, wat anders ligt verstrooid, of voor menigen oudheidkundigen verborgen zou blijven.

"Voor de penningverzameling, die p. m. 2000 stuks Romeinsche munten bevat, met uitzondering van de middeleeuwschen en lateren, heb ik, dewijl de tijd mij zulks niet toeliet, slechts een gedeelte kunnen bezigtigen, waartoe eenige zeldzame stukken behoorden als: de *as quadrans*, *triens*, enkele consulaire en één, naar ik meen, onuitgegeven van *Postumus*".

Dit verslag van den Heer Janssen geeft den toestand te kennen, waarin zich deze merkwaardige verzameling van oudheden bevond gedurende zijn bezoek te Roermond in 1848. Sedert dien tijd heeft wijlen de Heer Guillon geene moeite en geene opofferingen gespaard om zijn geliefkoosde collectiën te vermeerderen en door nieuwe aankopen te verrijken, zoodat men wel zonder overdrijving kan aannemen, dat het getal voorwerpen tot aan zijn dood, die den 10 November 1873 voorviel, meer dan verdubbeld is. Ook de waarde van het later aangeworvene is veel grooter dan hetgeen door den Heer Janssen is gezien. Zijne boekerij, zijne verzameling archieven, handschriften, landkaarten, teekeningen, etsen, schilderijen en voorwerpen van kunst en smaak zijn in December 1874 onder den hamer gebragt en verspreid. Dit is echter niet het geval met zijne verzameling, munten, penningen, stempels, gesneden steenen, alsook met de bovengenoemde verzameling van oudheidkundige voorwerpen uit den

125 voorhistorischen, germaanschen, classischen en frankischen tijd. Deze zijn in bezit
gebleven van den Heer Clement Guillon, advocaat te Roermond. Het ware te wenschen dat
de regeering of eene onzer Limburgsche steden deze verzameling aankocht; zij zouden
best dienen tot grondslag voor een stedelijk Museum.

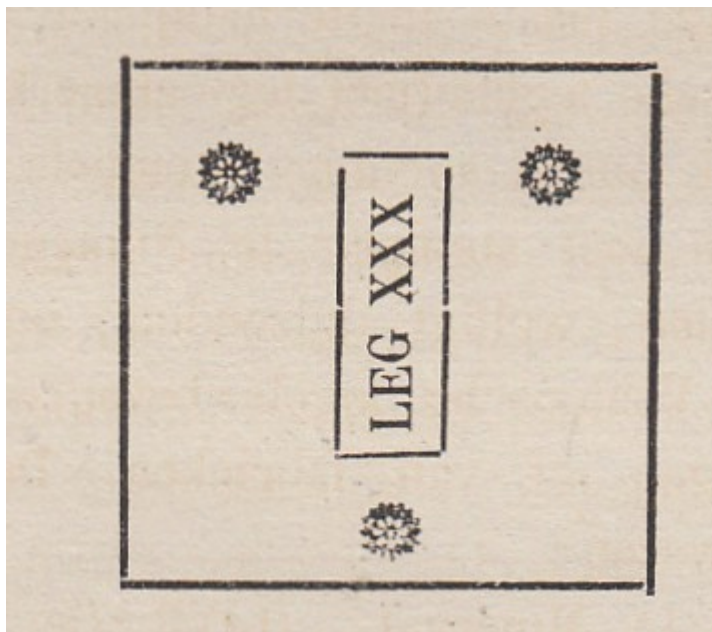
130 Betrekkelijk eenige romeinsche tegels voorzien met legioenmerken, die hij te Venlo
zag, berigt de Heer Janssen het volgende: "Op de reis naar Venlo vernam ik van eenen
medereiziger, dat zich daar op het stadhuis eene verzameling van romeinsche oudheden
bevond, gedeponeed door zekeren Heer Justen, wijnhandelaar te Brussel. Toen ik mij,
135 ter plaatse aangekomen, daarnaar informeerde ontving ik op het stadhuis van den
aldaar aanwezigen geëmployeerden, den Heer Canoy ten antwoord, dat die verzameling
voor eenigen tijd door den eigenaar verkocht was aan het *Provinciaal genootschap van
wetenschappen te 's Hertogenbosch*, met uitzondering van eenige tegelsteenen, die men
te onbeduidend geacht had, en die nu op mijn verzoek voor den dag werden gehaald.

140 Deze waren intusschen geenszins onbelangrijk, en er was alleen bij te betreuren, dat
niemand wist waar zij gevonden waren. Ik giste dat zij van Xanten afstamden, omdat de
Heer Justen, in oudheden handel drijvende, gelijk men mij berigtte, nog al veel te
Xanten geweest was, en ook omdat Xanten niet zeer ver van Venlo was, en naast
Nijmegen de eenige plaats in de nabijheid van Venlo is, waar vele romeinsche tegels
(met legioenmerken) gevonden worden; eindelijk omdat sommige stempels dier steenen,
niet overeenkomen met stempels te Nijmegen gevonden, waarvan ik er velen, welligt
duizenden, onderzocht heb. De stempels der Venloosche tegels bevatteden de namen van
legerafdeelingen waren:

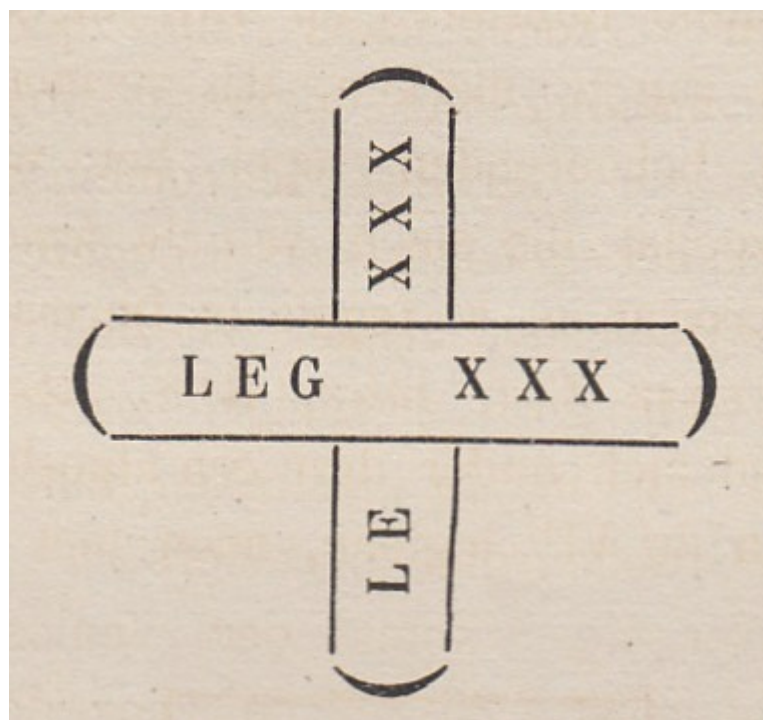

145 (L)IMIN (legio 1a Minerva), (L)VR (legio 5a rapax), LEGVIVIC (legio 6ta victrix), LXV
(legio 15ma), LEGXXX, LEGXXXVV (legio 30ma Ulpia Victrix); voorts EXCGERINF
(exercitus Germaniae inferioris) en RHENANA, bij welken laatsten naam is aan te
merken, dat vermoedelijk op een en anderen daarbij behoorenden tegel het woord TRANS
gestaan heeft, zoodat die steen van de *legio transrhenana* afkomstig is, waarvan o. a.
150 tegels te Dormagen gevonden zijn, volgens STEINER *Cod. Inscr. Rom. Rhen.* No 699 of
697. Nog bevond zich onder deze een afgesleten opschrift, vermoedelijk van de VIde
legioen, maar met één mij onbekenden naam.

Voorts waren er drie zeer zeldzame tusschen door dat zich op de oppervlakte van den
steen waar zich het opschrift bevond, drie bolle, knoopvormige verhevenheden
vertoonden, denkelijk gediend hebbende om te verhoeden, dat de stempel niet
155 geschonden werd bij het opleggen van een anderen tegel, zij hadden p. m. dezen vorm:
0.25.

Een andere tegel was daarom merkwaardig, dat de stempel er tweemaal en wel kruiselings op ingedrukt waren aldus:

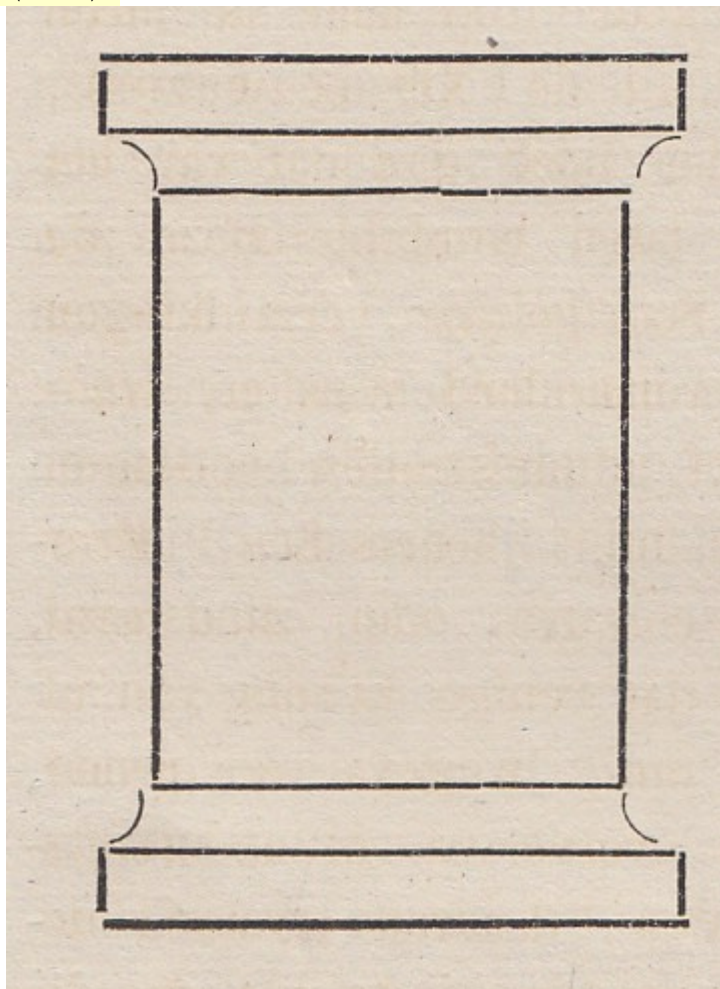
Van fabriekstempels vond ik er slechts eenen, die eenigzins leesbaar was, te weten: OF. M (officina Marcelli of iets dergelijks.)”
Zoover de aantekeningen van den Heer Janssen. Er zou verwarring in de wetenschap ontstaan, wanneer de vindingplaatsen van oudheden niet naauwkeurig en naar waarheid werden opgegeven. Romeinsche legioentegels zijn het zekere kenmerk van de aanwezigheid van romeinsche legerafdeelingen en van vaste militaire standplaatsen. Het zou dus van het grootste gewigt wezen indien men kon achterhalen waar voormelde legioenruinen gevonden zijn. Met dit oogmerk hebben wij ons gewend aan den Heer Gallot, destijds secretaris der stad Venlo, die ons onder dagteekening van 16 April 1877, met veel bereidwilligheid het volgende mededeelde: “De Heer A. Justen heeft bij zijn vertrek van hier naar Brussel, (omstreeks het jaar 1843) verzocht zijne verzameling opgezette vogelen en antiquiteiten, voorloopig op het stadhuis te mogen plaatsen, hetwelk hem werd vergund. Eenigen tijd later verkocht hij zijne antiquiteiten aan het provinciaal museum te 's Hertogenbosch; enkele romeinsche tegels bleven er over, en het zijn deze, die de Heer Janssen van Leiden, hier ter plaatse heeft gezien. De Heer Justen verkocht nader aan zijne geboortestad Venlo,

180 zijne verzameling van opgezette vogels, en werden dezelve met de overblijvende romeinsche tegels in een vertrek van het gebouw der Hoogere burgerschool te dezer stede geplaatst, alwaar zij zich thans nog bevinden. Als ik mij goed herinner, zouden de bedoelde tegels gevonden zijn in de omstreken van Venlo, namelijk te Baerlo, Grubbenvorst of elders".

De twijfel over de afkomst der Venlosche tegels is hiermede niet opgelost. Zij blijven voor de wetenschap, nog steeds, wat men op het gebied der wapenkunde noemt voorwerpen van *enquerre*.

185 Te Maastricht bragt de Heer Janssen een bezoek aan de romeinsche voorwerpen, die in 1840 in de Stokstraat waren gevonden en beschreven zijn geworden door Dr Leemans in zijn werk, getiteld *Oudheden van Maastricht* (1=9). Hij vond dezen in papier gewikkeld, op het stadhuis, in eene kast geborgen. Hij betreurde dat deze voorwerpen niet toegankelijk waren voor het publiek en onderhield den burgemeester Nierstrass
190 over het wenschenswaardige van deze zaken openlijk ten toon te stellen en eene lessenaar daartoe te doen vervaardigen, waartoe de Heer burgemeester zich dan ook bereid verklaarde.

Na nog over andere oudheden der stad Maastricht uitgeweid te hebben vervolgt de
195 berigtgever: "Onder de oudheden van vóór-christelijken tijd, te Maastricht aanwezig, doch onvermeld gelaten door diegenen die over Maastrichtsche oudheden geschreven hebben, behooren eenige voorwerpen, die in de verzameling der *Société des amis des arts et des sciences* bewaard worden. Deze zijn twee romeinsche lampen, één reukfleschje, één bronzen mantelhaak (*fibula*), twee beenen haarnaalden en één (niet romeinsche) wig van vuursteen, de laatste geschonden en afkomstig uit een bebouwd
200 land bij den St. Pietersberg (2=10); voorts eene doodskist van rooden zandsteen, vierkant van vorm en romeinsch van oorsprong, naar mij toeschijnt. Deze is merkwaardig wegens vier ronde, nisvormige bogen, van binnen in de wanden uitgehouwen, denkelijk in navolging van de nissen der *Columbaria*, waarin men de urnen pleegde bij te zetten, die de beenderen en de asch der afgestorvenen bevatteden. De plaats waar
205 deze kist gevonden was, wist men niet te zeggen, doch zou men er, op mijn verzoek, onderzoek naar doen (1=11).

Een ander tot dusverre mede onbekend gebleven en zeer vermoedelijk romeinsch monument, vond ik in de kragt der kerk van Onze Lieve Vrouw, eene kragt die naar den vorm der kolommen te oordeelen uit de XIe eeuw dagteekent. Het was een graauwe

210 zandsteen, langwerpig vierkant van gedaante en zeer goed in den vorm van een altaar
 gehouwen, hebben de hoogte van p. m. een el. Er was echter geen spoor van opschrift
 te ontdekken, en het kwam mij voor, dat er nimmer een opschrift op geweest was, en
 dus denkelijk als koopwaar is overgebracht, om later van een opschrift voorzien te
 215 worden, wanneer iemand een altaar of grafsteen noodig had. Hiervan zijn meer
 voorbeelden uit den romeinschen tijd overig. Dit altaar lag in een verlaten hoek,
 tegen den muur, doch verdiende eene betere plaats, waar het voor verlies of
 verminking beveiligd was".

Na deze bemerking gaat de Heer Janssen over tot het bespreken van twee voorbeelden
 van onachtzaamheid, waaraan men zich omstreeks den tijd zijner reis te Maastricht had
 220 schuldig gemaakt. Hij geeft eene onjuiste voorstelling van den bekenden verkoop der
 romaanschen relikwiekasten der St. Servaaskerk, welken verkoop de schrijver op
 rekening stelt van het kerkbestuur van O. L. Vrouw, en treed verder eene campagne aan
 tegen smaakloze en onkunstmatige herstellingen in dezelfde O. L. Vrouwekerk. "Over
 225 eenige jaren - zegt hij - heeft het bestuur dezer kerk goedgevonden, van de fraaije
 romaansche kolommen van het koor (die naar ik meen van zandsteen en overblijfselen
 uit de XIde eeuw zijn), wier fraai beeldwerk niet minder boeit dan dat van het
 portaal van St. Servaaskerk, te laten beschilderen op de wijze van rood-bont marmer!
 Soortgelijke verminkingen zullen wel bezwaarlijk kunnen verhinderd worden, wanneer
 230 bij kerkelijke besturen of administratiën volslagen gebrek aan smaak en kunstzin
 blijft heersschen. Maar het ware te wenschen dat in collegies van dien aard ten
 minste altoos een lid was, dat eenige kennis van of achting voor oude kunst had, om,
 in geval er gevaar bestond dat kunstoverblijfselen oververwd of andersints geschonden
 of verwijderd werden, daarvan terstond de bevoegde autoriteit kennis te geven, ten
 235 einde het gevaar te vóorkomen. Hiertoe zoude misschien eene dispositie van de
 Ministers van Eeredienst van gunstigen invloed kunnen zijn. Hoe dit zijn moge, ik
 achtte mij verplicht, de aangeduide middelen, tot toekomstige verhoeding van
 soortgelijke mistastingen aan uwe Excellencie eerbiedig voor te stellen".

Van Maastricht vertrok de Heer Janssen naar Tongeren, om er eenige classische
 240 oudheden te bezigtigen in en bij die stad aanwezig. Wij zullen den reiziger op dezen
 togt niet volgen, omdat voorwerpen van dien aard, buiten ons hertogdom gevonden, niet
 onmiddellijk tot ons bestek behooren.

Notities

245 (1=1) De Heer Janssen noemt de voortbrengselen uit het steentijdperk "Gallo-Germaansche
 overblijfsels." Sedert 1848 is echter de wetenschap met rassche schreden vooruitgegaan en er
 is geen spraak meer van Gallo-Germaansche voorwerpen uit den steentijd.

(1=2) De *Catalogue d'antiquités* van de verzameling-Guillon, uitgegeven in 1874, is het niet
 eens met den Heer Janssen. Bij No 79 zegt der vervaardiger: "Hache toute polie, oblongue,
 250 belle, perforée d'un petit trou, peut-être naturel, provenant de Thorn." In den vuursteen
 bevinden zich inderdaad meermalen kleine zakjes of aders, gevuld met kalkstof, die door het
 regenwater opgelost zijnde, kleine gaatjes vormen. De bearbeider van den steen kan dus
 voordeel getrokken hebben uit den natuurlijken toestand van zijn stof, maar zulke gaten kunnen
 ook ontstaan zijn, of geheel of ten deele, door boring. Over het mechanische boren van
 vuursteen met vuursteen vgl. Dr WINKLER, *De mensch voor de geschiedenis*, p. 233.

255 (1=3) Zie *Catalogue des antiquités*, No 198, waar deze pijlspits als gevonden te Putbroek bij
Echt, in de omstreken van Roermond voorkomt. Vgl. over zulke pijlspitsen en over eene
 peervormige bronzen lans Dr WINKLER p. 417.

(1=4) De *Catalogue* schijnt deze germaansche voorwerpen uit den ijzertijd onder de oudheden van
 latere dagteekening geordend te hebben. Immers op het einde der rubriek *Poterie germane* p. 21
 260 vind men te lezen: "L'age de fer, pour ce qui regarde le Limbourg avant la conquête de
 Romains, n'a guère de représentans qui puissent se produire." Het ijzeren kommetjes,
 hierboven vermeld, vindt waarschijnlijk zijne plaats onder No 838, der "objets en fer douteux
 quant à l'époque". Het werd gevonden te Heibloom onder Roggel. IJzeren schellen en klepels zijn
 mij op de *Catalogue* niet voorgekomen.

265 (2=5) Deze voorwerpen hopen wij te bespreken tegelijk met de opgravingen door wijlen den Heer
 Janssen te Melenborg bewerkstelligd.

(3=6) *Catalogue* No 411 gevonden in de *Graatheide* bij Sittard.

(1=7) Misschien No 414, maar de *Catalogue* merkt dit als afkomstig van Heyen in Limburg

(2=8) *Catalogue* Nos 421, 422, 423 en 424.

270 (1=9) Leiden 1843, in 8e met atlas.

(2=10) Deze voorwerpen bevinden zich, tegelijk met die uit de Stokstraat, op het stadhuis. Wij
 hopen dat zoodra er een vast lokaal gevonden wordt, ter berging onzer steeds meer en meer
 aangroeiende collectiën, ook deze oudheden naar ons provinciaal museum mogen overgebracht
 worden.

275 (1=11) De zandsteen kist, waarvan hier sprake is afkomstig uit Schinveld. Zij wordt vermeld
 in den *Bulletin de l'academie royale* Bruxelles, tome V, No 4 en in de *Publ. etc. du*
Limbourg, II p. 232. Wijlen de Heer *Wesell* schreef over deze kist en over een paar andere
 steenen kisten, gevonden te Limbricht, eene Verhandeling die niet gedrukt is. Zie *Publ. etc.*

280 *du Limb.* VIII p. 302. De Schinveldsche kist werd in 1869 door Jhr. Victor de Stuers en schrijver dezès, te Maastricht naast de poort van het koninklijk atheneum, onder eenen hoop straatsteenen teruggevonden. Zij werd naar het Museum onzer Societeit gevoerd, waar zij thans in veiligheid is.

285 14 december 1849 - Onder de gemeente Haelen, nabij Roermond, is eene plaats, Melenborg geheeten (eene verbastering welligt van Menenborg, een kasteel der Menapiers), liggende langs den ouden Maas, en aan den anderen kant belendende aan den ouden Romeinschen weg, die van Tongeren naar Nijmegen liep. Deze plaats, waarschijnlijk vroeger eene versterkte Romeinsche legerplaats, heeft reeds herhaalde malen de opmerkzaamheid der liefhebbers van oudheden tot zich getrokken. In 290 November jl. heeft dr. *Jansen*, conservator bij het museum te Leyden, er uitgravingen doen verrigten op eene vrij groote schaal, waarbij gevonden zijn: een denarius van *Antoninus Pius*, verscheiden koperen schrijfgriffels, brokken van aardewerk met den naam van den fabrikant, en andere zeldzaamheden. Het onderzoek van dr. *Jansen* naar de plaatselijke gesteldheid, heeft hem geleid tot de bepaling der rigting van den ouden 295 Romeinschen weg en van deszelfs vertakkingen op Melenborg.

Maandag jl. heeft een landbouwer op dezelfde plaats een afgodsbeeld opgedolven van Anubis, eene Egyptische godheid, in welke men *Mercurius* vereerde onder den vorm van een hond; de vereering derzelve werd te Rome ingevoerd ten tijde der Keizers, even als die van *Isis* en *Senapis*. Dit beeld (thans het eigendom van den Heer *Slangen*, 300 particulier ontvanger te Haelen), is gebeiteld van witachtigen vrij harden steen, en heeft 60 Ned. duim hoogte en 15 duim in doorsnede; het lag 80 à 90 duim diep in den grond.

Het is opmerkelijk, dat de hoogte van Melenborg veilig is voor het hoogste Maaswater, en dat de gevonden voorwerpen, als spijkers, beenderen, kalk, net bepleisterd 305 muurwerk, enz., alle bedekt waren met eene laag zandachtige aarde van een Ned. el en meer dikte, hetgeen doet denken dat bebouwde grond allengs hooger wordt.

11 april 1850 [...] Uit de opdelvingen en onderzoekingen onder toezigt van dr. JANSSEN, voor rekening der Regering, te Melenberg, onder de 310 gemeente Halen en Beugenem, in Limburg:

Eenige BOUWKUNDIGE FRAGMENTEN van behouwen steen, tegels van verschillende vormen en WARMTEBUIZEN van *gebakken aarde*, fragmenten van SCHALEN, POTTEN, KRUIKEN en VAASJES van *gebakken aarde*, met en zonder fabriekmerken; onder die merken CAJUS F, BASSUS F OF MASCULI (of MASCUI) enz.; fragmenten van *glazen KOMMEN* en FLESSCHEN; *bronzen* en 315 *ijzeren* SCHRIJFSTIFTEN en HAARNAALDEN, GESPEN, MANTELHAKEN, BOREN, fragmenten van ZWAARDEN, RINGEN, HAKEN enz., zilveren munt (denarius) van ANTONINUS PIUS en een bronzen van de 2de gr. van FAUSTINA DE JONGERE. [...]

320 14 september 2007 't Hales Brook, of Haelensche Broek, Haeles Brook, Haelerbrook is 'n soort van gehuch achter waat taegewoordig 't industriegebied Windmolenven en Zevenellen hitj, oftewaal inne buurt van dae sjlingerwaeg bie de Plem urges rechtsaaf, vöör of nao kefee Harleys. D'r ligke dao ein paar sjtraote mit get aojer boerderieje (ò.a. klein Melenborg, groeat Melenborg) en zelfs ein kestieël Kikkerberg. Det zeen zo ongevieër de Peter Schreursweg, de 325 Geysersweg (paedje achter 't kirkhaof van Häör), de Melenborgweg en de Broekweg (inne volksmondj ouch geneumdj 'Boxpleite'). D'r ligke dao un hoes of 9 aan eine kantj en 1 aan de angere kantj vanne waeg, die allemaol oetkieke äöver de oeterwaarde vanne Maas. Vreuger zal die get donder bie gestruimdj hubbe, noe kumptj ze mer aaf en toe de waeg op (hoeagwater 1926(?), 1993, 1995). 't Is ein onverwacht sjtökske bewoeaning 330 taegewoordig; aan dae kantj van de net omgelagte Napoleonsbaan (N273), achter die febriekskes, det tankstation en zo don bie die Plem (Maascentrale, Demkolec). 'n Lang laan mit mieër as 100 populiere naeve de helle waeg en daoachter 'n toegruujendj oetzich toet aan Remunj (Roermond). 'n Paar jaor truk wore dao nog weilènj, mer die haet de gemindje noe volgepaotj, as compensatie van waat ze höbbe gekaptj wie ze de 335 waeg omlagte.

Aangezeen d'r ein sjtök Galgenberg hitj en ein Windmolenven vermoed ich det d'r 340 vreuger uns get van ein mäöle haet gesjtange, en det d'r wal uns get luuj zeen opgeknuiptj. Wie de waeg waerdj omgelag zeen d'r reste gevonje van een kampement oet de tied van Napoleon, mer ouch waere d'r in die buurt wal uns get Romeinse dinger oet de grondj getoverdj.

Personenregister

JOS. HABETS.....	1
Janssen, conservator.....	1

Ch. Guillon.....	1
P. C. G. Guyoth.....	1
Postumus.....	2
Justen, wijnhandelaar.....	3
STEINER.....	3
Gallot, destijds secretaris der stad Venlo.....	4
burgemeester Nierstrass.....	5
verzameling-Guillon.....	6
Cudell.....	6
Victor de Stuers.....	7
dr. Jansen, conservator bij het museum te Leyden.....	7
Slangen, particulier ontvanger te Haelen.....	7
dr. JANSSEN.....	7

Archeologie

Een aantal wiggen en enkele hamers.....	1
pijlspitsen, omstreeks 40 stuks, van vuursteen.....	2
Mesjes van vuursteen p. m. 20 stuks.....	2
Celten, framëen of catejen, 5 stuks.....	2
peervormige dolk.....	2
één pijlspits.....	2
Een plat kommetje.....	2
kegelvormige bel.....	2
Drie pijlspitsen.....	2
Zeven mesjes.....	2
Twee gespjes.....	2
Een zeer groot getal urnen en andere vazen en schotels.....	2
150 stuks kruiken, urnen, schotels, lampjes.....	2
eene groote bronzen schaal (patera).....	2
eene zeskantige flesch van lichtgroen glas.....	2
2000 stuks Romeinsche munten.....	2
Venlosche tegels.....	5
romeinsche voorwerpen, die in 1840 in de Stokstraat waren gevonden.....	5
romaanschen relikwiekasten der St. Servaaskerk.....	6
De zandsteenen kist.....	6
paar andere steenen kisten, gevonden te Limbricht.....	6
eene vrij groote schaal.....	7
een denarius van Antoninus Pius.....	7
verscheiden koperen schrijfgriffels.....	7
afgodsbeeld opgedolven van Anubis.....	7
Eenige BOUWKUNDIGE FRAGMENTEN van behouwen steen.....	7
tegels van verschillende vormen en WARMTEBUIZEN van gebakken aarde.....	7
fragmenten van SCHALEN, POTTEN, KRUIKEN en VAASJES van gebakken aarde, met en zonder fabriekmerken.....	7
fragmenten van glazen KOMMEN en FLESSCHEN.....	7
bronzen en ijzeren SCHRIJFSTIFTEN en HAARNAALDEN, GESPEN, MANTELHAKEN, BOREN.....	7
fragmenten van ZWAARDEN, RINGEN, HAKEN.....	7
zilveren munt (denarius) van ANTONINUS PIUS.....	7
een bronzen van de 2de gr. van FAUSTINA DE JONGERE.....	7

Data

In 1848 ondernam wijlen de Heer Janssen.....	1
zijn dood, die den 10 November 1873 voorviel.....	2
December 1874 onder den hamer gebragt.....	2
16 April 1877.....	4